

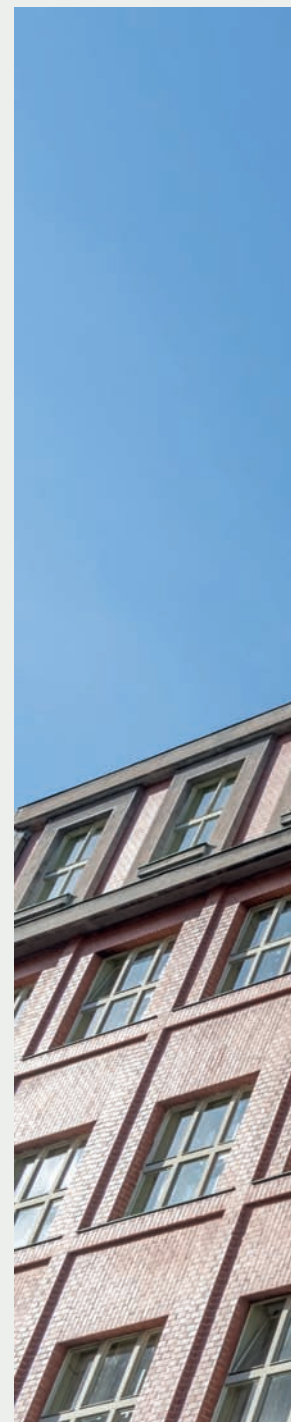
SPOLKOVÝ DŮM ZEMĚDĚLSKÉ OSVĚTY

Nepříliš známé dílo jednoho z největších českých architektů minulého století otevírá svá tajemství veřejnosti během oblíbeného festivalu Open House Praha (21.–22. května 2022).

Jeho architekt Josef Gočár vytvořil jeho architekturou stavbu na rozcestí epoch i stylů.

01

02

Slavný český architekt Josef Gočár patří mezi klasická jména tuzemských dějin architektury. Svou tvorbou od počátku až do poloviny minulého století definoval cesty, kterými se nejenom česká architektura v tomto období vydávala. Jeho dílo je rozmanité a v každé své fázi aktuální, reagující na dobové výtvarné trendy, kulturní souvislosti a v neposlední řadě politický vývoj. Sám jako žák Jana Kotěry začal u pozdní secese, která se záhy proměnila v avantgardní kubismus. Ten v jeho tvorbě tvoří významnou část,

a to i přesto, že ve stylu kubismu, unikátního a kuriózního stylu české architektury, netvořil příliš dlouho. Po roce 1918 ho totiž nahradily nové zájmy. Stejně jako jiní architekti, včetně Pavla Janáka, hledal Gočár nový adekvátní sloh, který by odrážel identitu moderního československého národa. Vznikl tzv. rondokubismus, nebo také národní styl, nebo jinak tzv. obloučkový dekorativismus. Tato svérázná verze evropského art deca hledala bohaté výrazové prostředky v prostředí českého folklóru a tradic.

Dvacátá léta s sebou přinesla v Evropě dynamický vývoj modernistické architektury. Nejrůznější odnože expresionismu, například německý cihlový expresionismus nebo Amsterdamská škola nebyly jedinými vlivy na vývoj evropské moderny. Ze Skandinávie zaznívaly ohlasy moderního klasicismu a v Nizozemí, Německu a Francii se draly do popředí radikální funkcionalistické tendence. Československá architektura tyto vlivy přijímala a během dvacátých let se stala jednou z nejpokrokovějších v Evropě.

V tento moment se dostáváme k budově zemědělské osvěty, která řadu těchto trendů zosobňuje a řadí se k přelomovým projektům Josefa Gočára. V jeho architektuře zcela opustil zdobnost předešlého národního stylu, i přesto zůstal jeho návrh v intencích klasicizující monumentality s prvky dynamického art deca, nizozemské cihlové architektury a nových vlivů nastupujícího funkcionalismu, k jehož přesvědčivé dominanci se ale Gočár dostal až v následujících letech.

- 01 Vstupní portál budovy je dekorován sochařskou výzdobou Otty Gutfreunda.
- 02 Fasáda Spolkového domu zemědělské osvěty je inspirována expresionistickou a puristickou architekturou.

Spolkový dům zemědělské osvěty zaujímá výrazné místo mezi ulicemi Římská, Slezská a Blanická a svou mohutnou formou vyplňuje celý roh bloku. Tento pozemek, který je zvaný podle původní usedlosti Seidlovka, vykoupena již v roce 1920 Vinohradská záložna za účelem výstavby vyšší školy, kancelářských prostor a spolkového domu. Jedná se o železobetonovou konstrukci s cihlovými fasádami. Stavba byla provedena v letech 1924 až 1926. „Monumentální stavba

vznikla z podnětu spoluzakladatele Československé zemědělské akademie Edvarda Reicha, který pro realizaci své ideje oslovil profesora Akademie výtvarných umění, Josefa Gočára. Spolkový dům byl slavnostně otevřen 28. října 1926, ale již v červenci ji navštívil a podpořil, kromě ministerského předsedy Aloise Švehly, prezident T. G. Masaryk. Architekt se při zadání projektu snažil využít daného nstandardního pozemku: rozvržením hmoty domu urbanisticky dokončil

průsečík tří ulic,“ píše historik architektury Patrik Líbal na webu Encyklopedie Prahy 2.

Monumentální průčelí do ulice Blanická vytváří masivní fasádu, striktně členěnou rastrem čtvercových oken. Dvě boční křídla, která společně s průčelím vytvářejí celkový půdorys ve tvaru písmene U, jsou zvýrazněna výrazně vertikálními rizalitou schodišťových věží s expresivně tvarovanými prosklenými plochami.

„Z hlavního průčelí do Blanické ulice vystupují dva pylony, na kterých měly být podle prvotních návrhů umístěny sochy mužů, vedoucích koně se zvednutou přední nohou. Připomínaly sochy antických krotitelů koní, Dioskurů, které se nacházejí v Římě. Portál do Slezské ulice je opatřen nápisem Dům zemědělské osvěty, průčelí v dolních partiích jsou vyzdobena reliéfy Otto Gutfreunda a zobrazují alegorie Obilnárství a Vinařství,“ popisuje dále Patrik Líbal.

03

04

05

- 03 Schodiště se nachází za dynamicky modelovaným prosklením.
- 04 Budova Spolkového domu zemědělské osvěty vyplňuje prostor mezi ulicemi Římská, Slezká a Blanická.
- 05 Chodby jsou dekorovány dlaždicemi s geometrickými vzory.
- 06 Zasedací místnost se zachovala s původní stropní výmalbou a hranatými svítidly.
- 07 Schodiště odhaluje betonovou konstrukci stavby.
- 08 Zachovalé interiéry Spolkového domu zemědělské osvěty z něj činí jeden z nejzachovalejších příkladů české moderny dvacátých let.

Celkově je architektura syntézou dosavadních Gočárových zkušeností. Ukazuje na vliv jeho učitele Jan Kotěry a koncepce cihlové post-secesní moderny i nových evropských vlivů, především zmíněného expressionismu nizozemské školy. Ve dvacátých letech rezonovala na evropské scéně například tvorba architekta Willema Marinuse Dudoka. Expresivní výraz je zjednodušen celkovým puristickým tvarováním a prací s geometrickými hmotami. Dílo stojí na křižovatce stylů a Gočarovu práci směřuje k nové tvůrčí kapitole, která bude již čistě funkcionalistická.

Pozoruhodné jsou i rafinované dekorativní detaily ve stylu art deca. Zvenčí to jsou například geometricky členěné výplně skel nebo železná kování. Art decový charakter je pak nejlépe vidět v interiérech budovy, ve kterých ještě zcela autor neopustil zdobnou barevnou estetiku národního stylu. Vstupní prostory zdobí pamětní deska bratraců Veverkových, kterou provedl sochař Jan Louda. Široké chodby i prostorné přednáškové sály jsou opatřeny barevnou výmalbou, dlažbou s geometrickými vzory a jednoduše tvarovanými svítidly ve tvaru kostek. Jsou to právě tyto detaily, které řadí interiéry budovy mezi špičkové soubory českého art deca.

Objekt Spolkového domu zemědělské osvěty byl v roce 1958 prohlášen za kulturní památku. V současné době se v budově nacházejí Česká plemenářská inspekce, Státní veterinární správa, Regionální odbor Státního zemědělského intervenčního fondu, Česká akademie zemědělských věd a příspěvková organizace Ústavu zemědělské ekonomiky a informací, jehož součástí je Zemědělská, lesnická a potravinářská knihovna Antonína Švehly.

06

07

OPEN HOUSE PRAHA

Festival otevřených budov přináší prostřednictvím prohlídek běžně nepřístupných budov a prostorů přímý zážitek z architektury a umožňuje její poznávání v různých souvislostech. 8. ročník festivalu Open House Praha se uskuteční od 16. do 22. května 2022.

08